رویش روان شناسی، سال۱۵، شماره ۷، شماره پیاپی ۱۲۴، مهر ۱۴۰۵
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),15(7), 2026

پیش بینی حساسیت به طرد بر اساس تیپ‌های شخصیتی درونگرایی ـ برونگرایی و نیازهای بنیادین روانشناختی درکاربران فعال شبکه‌های اجتماعی

Predicting sensitivity to rejection based on introversion and extroversion personality types and basic psychological needs of active social media users

فاطمه سلمانی
کارشناسی‌ارشد، گروه روانشناسی بالینی، واحد علوم پزشکی ازاد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران.
احمد معصومی (نویسنده مسئول)
استادیار گروه روانپزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران.

چکیده
پژوهش حاضر با هدف پیش بینی حساسیت به طرد براساس تیپ‌های شخصیتی درونگرایی و برونگرایی و نیازهای بنیادین روانشناختی درکاربران فعال شبکه‌های اجتماعی انجام شد. روش پژوهش توصیفی_همبستگی از نوع تحلیل رگرسیون بود. جامعه آماری کاربران شبکه‌های اجتماعی در استان قم در سال ۱۴۰۴ بود که حداقل هفته‌ای دوبار در پروفایل صفحات مجازی خود در حال فعالیت بودند. به روش نمونه‌گیری در دسترس تعداد ۲۰۰ نفر انتخاب و پرسشنامه را تکمیل کردند. ابزارهای این پژوهش شامل مقیاس حساسیت نسبت به طرد (RSQ، داونی و فلدمن، ۱۹۹۶)، پرسشنامه تیپ شخصیتی درونگرا و برونگرا (EPQ، آیزنک، ۱۹۸۵) و پرسشنامه نیازهای بنیادین روانشناختی (BNSG-S، دسی و رایان، ۲۰۰۰) بودند. داده‌ها با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تجزیه و تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که برون‌گرایی رابطه مثبت و معناداری با حساسیت به طرد دارد، درون‌گرایی نیز رابطه منفی و معناداری با حساسیت به طرد نشان می‌دهد (p<۰/۰۰۱). در مقابل، نیازهای بنیادین روان‌شناختی اثر معناداری بر حساسیت به طرد نشان نداد. این نتایج نشان می‌دهد که تیپ‌های شخصیتی درونگرایی و برونگرایی می‌توانند تبیین کننده حساسیت به طرد درکاربران فعال شبکه‌های اجتماعی باشند و لزوم توجه به این عوامل در تعامل با یکدیگر در مداخلات مربوط به کاربران فعال شبکه‌های اجتماعی ضروری است.

واژه‌های کلیدی: *برون‌گرایی، درون‌گرایی، نیازهای بنیادین روان‌شناختی، حساسیت به طرد، شبکه‌های اجتماعی.*

Fatemeh Salmani
Master's degree student, Department of Clinical Psychology, Qom Azad Medical Sciences Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran.
Ahmad Massoumi *
Assistant Professor, Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran. *ahmad_massoumi@yahoo.com*

Abstract
The present study aimed to predict the sensitivity to rejection based on the personality types of introversion and extroversion and basic psychological needs of active users of social networks. The research method was descriptive-correlational regression analysis. The statistical population was social network users in Qom province in 1404 who were active on their virtual page profiles at least twice a week. 200 people were selected using the convenience sampling method and completed the questionnaire. The instruments of this study included the Rejection Sensitivity Scale (RSQ, Downey and Feldman, 1996), the Introverted and Extraverted Personality Type Questionnaire (EPQ, Eysenck, 1985), and the Basic Psychological Needs Questionnaire (BNSG-S, Deci and Ryan, 2000). The data were analyzed using the Pearson correlation test and multiple regression. The findings showed that extraversion has a positive and significant relationship with rejection sensitivity, while introversion has a negative and significant relationship with rejection sensitivity (p<0.001). In contrast, basic psychological needs did not show a significant effect on rejection sensitivity. These results indicate that the personality types of introversion and extraversion can explain rejection sensitivity in active social media users, and it is necessary to pay attention to these factors in their interaction with each other in interventions related to active social media users.

Keywords: *Extroversion, Introversion, Basic Psychological Needs, Sensitivity to Rejection, Social Networks.*

نوع مقاله: پژوهشی | **دریافت:** دی ۱۴۰۴ | **پذیرش:** بهمن ۱۴۰۴ | **ویرایش نهایی:** مهر ۱۴۰۵

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-25]

مقدمه

در دنیای امروز، شبکه‌های اجتماعی به یکی از مهم‌ترین بسترهای تعاملات انسانی تبدیل شده‌اند و تأثیر قابل توجهی بر رفتارها، نگرش‌ها و روابط اجتماعی افراد دارند (خواجا [1] و همکاران، ۲۰۲۴). این پلتفرم‌ها امکان برقراری ارتباط، تبادل نظر و دسترسی سریع به اطلاعات را فراهم می‌کنند که می‌تواند حس تعلق و آگاهی فرد را افزایش دهد (پیلاتی [2] و همکاران، ۲۰۲۴). با این حال، استفاده مفرط یا نامتعادل از شبکه‌های اجتماعی می‌تواند پیامدهای منفی روان‌شناختی مانند وابستگی، اضطراب، کاهش تمرکز و کاهش عزت‌نفس ایجاد کند (وانگ [3] و همکاران، ۲۰۲۵؛ لوپز [4] و همکاران، ۲۰۲۴).

یکی از پیامدهای روان‌شناختی مهم استفاده از شبکه‌های اجتماعی، حساسیت به طرد شدن است. حساسیت به طرد به نگرانی، انتظار و واکنش هیجانی فرد نسبت به نادیده گرفته شدن یا رد شدن از سوی دیگران اشاره دارد و با کاهش اعتماد به نفس، فاصله‌گیری اجتماعی، اضطراب و افسردگی مرتبط است (البالان [5] و همکاران، ۲۰۲۵؛ توپینو [6] و همکاران، ۲۰۲۵). در فضای شبکه‌های اجتماعی، شاخص‌هایی مانند کامنت‌ها، بازدیدها و میزان تعامل می‌توانند به عنوان معیارهای پذیرش اجتماعی عمل کنند و زمانی که این بازخوردها کمتر از انتظار فرد باشد، احتمال افزایش حساسیت به طرد بیشتر می‌شود (لرد [7] و همکاران، ۲۰۲۲؛ گائو و همکاران، ۲۰۲۴). شواهد پژوهشی نشان می‌دهند که بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و حساسیت به طرد رابطه معناداری وجود دارد (لازاروس [8] و همکاران، ۲۰۱۶؛ شان [9] و همکاران، ۲۰۲۱؛ بک [10]، ۲۰۱۹؛ بانگا [11] و همکاران، ۲۰۲۴؛ امیجی [12] و همکاران، ۲۰۲۴).

در این میان، تیپ‌های شخصیتی درون‌گرایی و برون‌گرایی به‌عنوان یکی از ابعاد اساسی شخصیت، نقش مهمی در نحوه تجربه تعاملات اجتماعی و واکنش به بازخوردهای اجتماعی ایفا می‌کنند (لی [13] و همکاران، ۲۰۲۵). افراد درون‌گرا معمولاً تعاملات اجتماعی محدودتر اما کنترل‌شده‌تری دارند و وابستگی کمتری به تأیید بیرونی نشان می‌دهند؛ از این رو، در بسیاری از موقعیت‌ها حساسیت کمتری نسبت به طرد تجربه می‌کنند (لیو [14] و همکاران، ۲۰۲۵). در مقابل، افراد برون‌گرا به دلیل نیاز بیشتر به تعامل، توجه و پذیرش اجتماعی، ممکن است نسبت به نشانه‌های طرد یا بی‌توجهی واکنش هیجانی شدیدتری نشان دهند، به‌ویژه زمانی که طرد از سوی افراد یا گروه‌های مهم رخ دهد (کیموکو [15] و همکاران، ۲۰۲۴). یافته‌های پژوهشی نشان داده‌اند که حساسیت به طرد با ویژگی‌های شخصیتی مرتبط است و تیپ شخصیتی می‌تواند نحوه ادراک و واکنش فرد نسبت به حساسیت به طرد را پیش‌بینی کند (فوکسهال [16] و همکاران، ۲۰۱۹؛ پرامکامور [17] و همکاران، ۲۰۱۸؛ میانو [18] و همکاران، ۲۰۱۳؛ کوستار [19] و همکاران، ۲۰۱۸؛ باتول [20] و همکاران، ۲۰۲۵).

علاوه بر ویژگی‌های شخصیتی، نیازهای بنیادین روانشناختی شامل نیاز به تعلق، خودمختاری، احساس ارزشمندی و برقراری روابط معنادار، نقش تعیین‌کننده‌ای در حساسیت به طرد دارند (ژین [21] و همکاران،۲۰۲۳). در عین حالن نیازهای بنیادین، به‌ویژه نیاز به تعلق و احساس ارزشمندی، ارتباط مستقیمی با حساسیت به طرد شدن دارند (لیو [22] و همکاران، ۲۰۲۵). زمانی که این نیازها به‌طور کافی ارضا نشوند، فرد ممکن است بیشتر احساس بی‌ارزشی یا طرد شدن کند. افراد معمولاً برای حفظ سلامت روانی خود نیاز دارند که احساس کنند در یک گروه اجتماعی پذیرفته شده‌اند و اهمیت دارند (گنزالس [23] و همکاران، ۲۰۲۵). اگر این احساس تعلق و پذیرفته‌شدگی تأمین

1 Khowaja
2 Pilatti
3 Wang
4 Lopez
5 Elballah
6 Topino
7 LORD
8 Lazarus
9 Shan
10 Bäck
11 Banga
12 Omeje
13 LI
14 Lyu
15 Kuyumcu
16 Foxhall
17 Premkumar
18 Miano
19 Koster
20 Batool
21 .Jein
22 Liu
23 González

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-25]

نشود، فرد به‌ویژه در مواجهه با موقعیت‌های اجتماعی، ممکن است نسبت به طرد شدن واکنش‌های شدیدی نشان دهد. احساس طرد شدن در این شرایط می‌تواند عمیق‌تر از آنچه که در واقعیت اتفاق می‌افتد، تجربه شود و باعث ایجاد اضطراب، غم یا حتی افسردگی شود. بنابراین، عدم تأمین نیازهای بنیادین می‌تواند حساسیت فرد را به طرد شدن افزایش دهد و این حساسیت ممکن است بر روابط اجتماعی و کیفیت زندگی او تأثیر منفی بگذارد (ژین و همکاران،۲۰۲۳). تحقیقات نشان داده است که نیازهای بنیادین روانشناختی با حساسیت به طرد در ارتباط است (وود [1]و همکاران، ۲۰۲۵، الامر[2]و همکاران، ۲۰۲۲؛ گای [3]و همکاران، ۲۰۲۲).

با توجه به نقش پررنگ شبکه‌های اجتماعی در زندگی روزمره و تأثیر آن‌ها بر سلامت روان، بررسی عوامل روان‌شناختی مؤثر بر حساسیت به طرد کاربران فعال شبکه‌های اجتماعی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به‌طور خاص، شناخت چگونگی تأثیر تیپ‌های شخصیتی درون‌گرایی و برون‌گرایی و نیازهای بنیادین روانشناختی بر حساسیت به طرد می‌تواند به تبیین تفاوت‌های فردی در واکنش به تعاملات مجازی کمک کند. مسأله پژوهشی این مطالعه آن است که علی‌رغم شواهد موجود درباره ارتباط جداگانه حساسیت به طرد با شخصیت و نیازهای بنیادین روانشناختی، هنوز بررسی جامعی که نقش همزمان این متغیرها را در کاربران فعال شبکه‌های اجتماعی تبیین کند، انجام نشده است. لذا با انجام این پژوهش شکاف موجود در ادبیات پژوهشی پر شده و زمینه‌ای برای ارتقای سلامت روان کاربران شبکه‌های اجتماعی فراهم گردد. از این‌رو، پژوهش حاضر با هدف پیش بینی حساسیت به طرد براساس تیپ‌های شخصیتی درونگرایی و برونگرایی و نیازهای بنیادین روانشناختی درکاربران فعال شبکه‌های اجتماعی انجام شد.

روش

روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی–همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کاربران فعال شبکه‌های اجتماعی ساکن استان قم در سال ۱۴۰۴ بود. منظور از کاربران فعال شبکه‌های اجتماعی، افرادی بودند که حداقل دو بار در هفته در شبکه‌های اجتماعی فعالیت داشتند؛ حجم نمونه پژوهش با توجه به ماهیت همبستگی مطالعه و به‌منظور انجام تحلیل رگرسیون تعیین شد. بر این اساس، با استناد به نظر تاباچنیک و فیدل (۲۰۱۳) که حداقل حجم نمونه مناسب برای تحلیل رگرسیون را ۱۵ تا ۲۰ نفر به ازای هر متغیر پیش‌بین پیشنهاد می‌کنند، حجم نمونه ۲۰۰ نفر به‌عنوان نمونه‌ای مناسب و قابل قبول در نظر گرفته شد و به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب گردید. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل داشتن سن ۱۸ سال و بالاتر، سکونت در استان قم بر اساس خودگزارش‌دهی، نداشتن مشکلات جسمانی و روان‌شناختی به‌صورت خودگزارشی و از طریق سؤال غربالگری، فعالیت حداقل دو بار در هفته در شبکه‌های اجتماعی، داشتن حداقل مدرک تحصیلی دیپلم، و رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش بود. ملاک‌های خروج از پژوهش شامل انصراف از ادامه همکاری در هر مرحله و تکمیل ناقص پرسشنامه‌های آنلاین بود. با توجه به ماهیت آنلاین جمع‌آوری داده‌ها، پاسخ‌هایی که به‌صورت ناقص ارسال شده بودند از تحلیل نهایی حذف شدند. داده‌ها به شیوه آنلاین و از طریق انتشار لینک پرسشنامه الکترونیکی در بستر شبکه‌های اجتماعی جمع‌آوری شد. در ابتدای پرسشنامه، توضیحات لازم درباره اهداف پژوهش، شرایط شرکت در مطالعه و نحوه پاسخ‌دهی ارائه شد و شرکت‌کنندگان پس از اعلام رضایت آگاهانه وارد مرحله پاسخ‌دهی شدند. به‌منظور اطمینان از تعلق نمونه به جامعه آماری، اطلاعات جمعیت‌شناختی شامل استان محل سکونت در پرسشنامه درج شد و تنها پاسخ‌های مربوط به استان قم در تحلیل نهایی مورد استفاده قرار گرفت و سایر موارد حذف شدند. ملاحظات اخلاقی شامل ارائه اطلاعات کتبی درباره پژوهش، تأکید بر محرمانه بودن اطلاعات، استفاده از داده‌ها صرفاً در راستای اهداف پژوهشی، داوطلبانه بودن مشارکت، عدم ثبت اطلاعات هویتی و حق انصراف در هر مرحله از پژوهش رعایت شد. در نهایت، برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ استفاده شد.

ابزار سنجش

پرسشنامه حساسیت به طرد [4](RSQ): این پرسشنامه توسط داونی و فلدمن (۱۹۹۶) ساخته شده است که با ۱۸ گویه دو قسمتی (الف و ب) و بر اساس مقیاس لیکرتی ۶ درجه‌ای (۱) اصلاً نگران نیستم برای قسمت الف و احتمال خیلی کمی دارد برای قسمت ب، تا ۶ خیلی نگرانم

1 Wood
2 Alamer
3 Guay
4 Rejection Sensitivity Questionnaire

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-25]

برای قسمت الف و احتمال زیادی دارد برای قسمت ب اندازه گیری می‌شود حساسیت به طرد را مورد سنجش قرار می‌دهد. قسمت اول سؤال در مورد میزان اضطرابی است که فرد در موقعیت مربوط به آن سؤال احساس می‌کند و قسمت ب احتمال دریافت پاسخ مثبت از طرف مقابل خود را مورد ارزیابی قرار می‌دهد میزان حساسیت به طرد را این گونه به دست می‌آید ابتدا با کم کردن نمرات انتظار پذیرش در هر موقعیت قسمت (ب) از عدد، نمرات انتظار طرد محاسبه کردند. سپس در هر موقعیت نمره‌ی انتظار طرد را در درجه اضطراب ضرب کرده و سپس میانگین نمرات حاصل برای ۱۸ موقعیت محاسبه می‌شود. هرچه نمره فرد بیشتر باشد نشان از حساسیت بیشتر نسبت به طرد است. داونی و فلدمن (۱۹۹۶) میزان آلفای کرونباخ برای این مقیاس را ۰/۸۴ و روایی واگرای آن را با پرسشنامه رضایت از رابطه ۰/۷۳- گزارش کردند. در ایران خوشکام و همکاران (۱۳۹۳) میزان آلفای کرونباخ برای این مقیاس را ۰/۸۰ گزارش نمودند همچنین نتایج مربوط به تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی تأییدی در این پژوهش نشان داد که این مقیاس از دو عامل انتظار پاسخ و نگرانی ازعدم پذیرش درخواست تشکیل شده است که در مجموع ۲۸ درصد از واریانس را تبیین می‌کنند (خوشکام و همکاران، ۱۳۹۳). در پژوهش حاضر میزان آلفای کرونباخ برای مقیاس حاضر ۰/۷۹ به دست آمد.

مقیاس نیازهای اساسی روانشناختی (BNSG-S)[1]: این مقیاس بر اساس نظریه خود تعیین‌گری توسط ریان و دسی (۲۰۰۰) ساخته شده است و ۲۱ سوال دارد که ۳ خرده مقیاس خودمختاری، شایستگی و ارتباط را در بر اساس طیف لیکرت ۷ درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شوند که شامل گزینه‌های «کاملاً مخالفم (۱)»، «مخالفم (۲)»، «تا حدی مخالفم (۳)»، «نظری ندارم (۴)»، «تا حدی موافقم (۵)»، «موافقم (۶)» و «کاملاً موافقم (۷)» است. و سوالات، ۳ ۴.۷، ۱۱.۱۵، ۱۶.۱۸، ۱۹ و ۲۰ به صورت معکوس نمره‌گذاری می شوند سوالات ۱.۴، ۸.۱۱، ۱۴.۱۷ و ۲۰ مربوط به خرده مقیاس خودمختاری؛ سوالات، ۳ ۵.۱۰، ۱۳.۱۵ و ۱۹ مربوط به خرده مقیاس شایستگی و سوالات ۲.۶، ۷.۹، ۱۲.۱۶، ۱۸ و ۲۱ مربوط به خرده مقیاس ارتباط است. ریان و دسی (۲۰۰۰) ضریب پایایی آلفای کرونباخ برای سه خرده مقیاس خودمختای شایستگی و ارتباط را به ترتیب، ۰/۶۱ ، ۰/۷۱ ، ۰/۸۶ و روایی سازه را از طریق همبستگی مقیاس نیازهای روانی با مقیاس سازگاری روانی ۰/۷۲ گزارش کرده‌اند. در ایران نیز به منظور بررسی روایی سازه از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد که این سه عامل توانست ۶۰/۵۳ درصد واریانس کل را تبیین کند همچنین پایایی این پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ برای هر یک از سه خرده مقیاس خودمختاری شایستگی و ارتباط به ترتیب، ۰/۷۰، ۰/۷۵، ۰/۸۳ محاسبه شد (بشارت، ۱۳۹۲). در پژوهش حاضر ضرایب آلفای کرونباخ برای نمره کل ۰/۸۵ به دست آمده است.

پرسشنامه شخصیتی آیزنک (EPQ)[2]: برای سنجش ویژگی شخصیتی برونگرایی و درون گرایی از پرسشنامه شخصیتی آیزنک که در سال ۱۹۸۵ طراحی شده است استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۴۸ سؤال است که سه بعد شخصیتی روان رنجور خوبی، برون گرایی و درون گرایی و روان پریشی را می‌سنجد. پاسخ به سؤالات این پرسشنامه به صورت "بلی" "خیر" است که در صورت پاسخ بلی یک نمره و در صورت پاسخ خیر نمره صفر به آزمودنی تعلق می گیرد. حداقل و حداکثر نمره برای هر یک از سه بعد شخصیتی از دامنه ۰ تا ۱۲ متغیر است. نقطه برش پرسشنامه حاضر نمره ۱۲ است در صورتی که فرد نمره زیر ۱۲ کسب کند در طیف درون گرا و اگر نمره بالاتر از ۱۲ کسب کند در طیف برون گرا قرار می گیرد. طبق گزارش آیزنک ضریب کودر ریچاردسون برای مؤلفه برون گرایی و درون گرایی، روان رنجور خویی و روان پریشی به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۶۵، ۰/۷۱ گزارش شد، همچنین روایی سازه از طریق تحلیل عاملی گزارش شده است؛ به‌گونه‌ای که ضرایب بار عاملی گویه‌ها بر روی عوامل مربوطه در دامنه ۰/۵۰ تا ۰/۷۵ قرار داشته و ساختار سه‌عاملی پرسشنامه (برون‌گرایی–درون‌گرایی، روان‌رنجورخویی و روان‌پریشی) را تأیید کرده است. (کارانسی و همکاران، ۲۰۰۷). در مقیاس فارسی میزان آلفای کرونباخ برای ویژگی شخصیتی برونگرایی روان پریشی و روان رنجور خویی به ترتیب ،۰/۷۹، ۰/۸۵، ۰/۷۴ محاسبه شد. همچنین این پرسشنامه با روش بازآزمایی با فاصله دو ماه در ایران بررسی شد و پایایی بازآزمایی برای مؤلفه های روان پریشی برون گرایی و درون گرایی و روان رنجور خویی به ترتیب ۰/۷۲، ۰/۹۲، ۰/۸۹ گزارش شده است، همچنین روایی سازه از طریق همبستگی درونی خرده‌مقیاس‌ها بررسی شده که ضرایب همبستگی بین ابعاد پرسشنامه در دامنه ۰/۴۸ تا ۰/۶۷ و در سطح معناداری P<۰/۰۱ گزارش شده است (دادخواه کلاشمی و همکاران، ۱۳۹۵). در پژوهش حاضر نیز میزان کودر ریچاردسون ۰/۷۱به دست آمده است.

یافته ها

در ابتدا نتایج توصیفی مربوط به متغیرهای جمعیت‌شناختی گزارش شده است. در متغیر جنسیت، ۱۰۹ نفر از شرکت‌کنندگان (۵۴/۵ درصد) مرد و ۹۱ نفر (۴۵/۵ درصد) زن بودند. میانگین سن شرکت کنندگان ۳۴/۲ با انحراف معیار ۹/۴۶ بود. در خصوص سطح تحصیلات، بیشترین فراوانی مربوط به افراد دارای مدرک دیپلم و فوق‌دیپلم بود که ۹۸ نفر (۴۹ درصد) از شرکت‌کنندگان را شامل می‌شدند. افراد

1 Basic Needs Satisfaction in General Scale1
2 Eysenck personality questionnaire

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-25]

دارای مدرک کارشناسی با ۷۴ نفر (۳۷ درصد) در رتبه بعدی قرار داشتند و کمترین فراوانی به افراد دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر با ۲۸ نفر (۱۴ درصد) اختصاص داشت.

جدول ۱. شاخص توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	VIF
حساسیت به طرد	۱	**۰/۲۵	**۰/۲۴-	۰/۰۴-	۲۰/۹۳	۴/۴۹	۰/۵۹۴-	۰/۸۴۱	-
برون‌گرایی		۱	*۰/۱۵-	**۰/۲۴۵	۱۳/۲۱	۱/۵۱	۰/۷۰۹	۰/۹۵۷	۱/۳۱۴
درون‌گرایی			۱	**۰/۲۴۵-	۱۰/۴۳	۲/۱۲	۰/۲۳۶	۰/۴۱۱	۱/۱۵۴
نیازهای بنیادین				۱	۵۸/۲۹	۵/۳۶	۰/۴۷۸	۰/۶۹۳-	۱/۲۴۷

نتایج جدول همبستگی نشان می‌دهد که برون‌گرایی با حساسیت به طرد رابطه مثبت و درون‌گرایی با حساسیت به طرد رابطه منفی دارد ، در حالی که نیازهای بنیادین روان‌شناختی با حساسیت به طرد رابطه معناداری نداشت. علاوه بر این، شاخص‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی نشان می‌دهد که توزیع داده‌ها در همه متغیرها از نرمالیت نسبی برخوردار است و داده‌ها برای انجام تحلیل‌های آماری پارامتریک مناسب هستند. در ادامه، برای ارزیابی هم‌خطی چندگانه، از آماره VIF استفاده شد که مقادیر آن در تمامی متغیرها پایین‌تر از ۱۰ بود و نشان‌دهنده عدم وجود هم‌خطی شدید بین متغیرها است. سپس، برای بررسی استقلال خطاها، از آماره دوربین واتسون استفاده گردید که مقدار به دست آمده (۱/۸۴۹) در محدوده مطلوب بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار داشت و نشان‌دهنده استقلال خطاها است.

جدول ۲- شاخص‌های برازش مدل

مدل	همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل‌شده	خطای استاندارد برآورد	F	Sig.
۱	۰/۴۲۸	۰/۱۸۹	۰/۱۸۱	۳/۸۸	۱۲/۵۵	۰/۰۰۱

برای بررسی فرضیات از رگرسیون خطی استفاده شده‌است. همانطوریکه ملاحظه می‌شود ضریب تعیین مدل برابر با ۰/۱۸۹ این بدین معناست که ۱۸/۹ ٪ از تغییرات متغیر حساسیت به طرد بر اساس تیپ‌های شخصیتی درونگرایی و برونگرایی و نیازهای بنیادین روانشناختی درکاربران فعال شبکه‌های اجتماعی در مدل تبیین و توضیح و پیش بینی می‌شود. با توجه به آماره F و هم اینطور مقدار معنی داری (کمتر از ۰/۰۵) این مدل صحیح می‌باشد و به شکل معنی دار متغیر مستقل بر متغیر وابسته تاثیر دارد.

جدول ۳. خلاصه ضرایب رگرسیونی

متغیر	ضرایب غیر استاندارد	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد	t	Sig.
عرض از مبدا	۳۴/۹۷۰	۴/۲۷۲	-	۱۸/۸۶	۰/۰۰۱
برون‌گرایی	۰/۴۰۰	۰/۰۸۱	۰/۳۶۶	۴/۹۳۳	۰/۰۰۱
درون‌گرایی	-۰/۳۵۰	۰/۰۹۰	-۰/۲۵۰	-۳/۸۸۹	۰/۰۰۱
نیازهای بنیادین	۰/۰۵۰	۰/۰۳۵	۰/۰۹۷	۱/۴۲۰	۰/۱۵۷

بررسی ضرایب استاندارد β نشان داد که برون‌گرایی رابطه مثبت و معناداری با حساسیت به طرد دارد، مقدار t آن ۴/۹۳۳ و میزان p برابر ۰/۰۰۱ است. درون‌گرایی نیز رابطه منفی و معناداری با حساسیت به طرد نشان می‌دهد که مقدار t آن -۳/۸۸۹ و میزان p برابر ۰/۰۰۱ است. این بدان معنا است که افزایش درون‌گرایی با کاهش حساسیت به طرد همراه است و افزایش برون‌گرایی با افزایش حساسیت به طرد همسو می‌باشد. در مقابل، نیازهای بنیادین روان‌شناختی اثر معناداری بر حساسیت به طرد نشان نداد زیرا مقدار t آن ۱/۴۲۰ و میزان p برابر ۰/۱۵۷ بود.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-25]

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی حساسیت به طرد بر اساس تیپ های شخصیتی درونگرایی ـ برونگرایی و نیاز های بنیادین روانشناختی درکاربران فعال شبکه های اجتماعی بود. نتایج رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که برون‌گرایی ـ درون‌گرایی به‌طور معناداری بر حساسیت به طرد تأثیر دارند. از سوی دیگر، نیازهای بنیادین روان‌شناختی تأثیر معناداری بر حساسیت به طرد نداشت.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که برون‌گرایی به‌طور معناداری و به شکل مستقیم بر حساسیت به طرد تأثیر دارند. یافته مربوط به تأثیر معنادار برون‌گرایی بر حساسیت به طرد با نتایج پژوهش‌های پیشین همسو است. به عنوان مثال مطالعات مختلف نشان داده‌اند که ویژگی‌های شخصیتی، به‌ویژه برون‌گرایی، با نحوه ادراک و واکنش افراد نسبت به طرد اجتماعی مرتبط است (فوکسهال و همکاران، ۲۰۱۹؛ پرامکامور و همکاران، ۲۰۱۸؛ میانو و همکاران، ۲۰۱۳؛ کوستار و همکاران، ۲۰۱۸؛ باتول و همکاران، ۲۰۲۵). همچنین پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه شبکه‌های اجتماعی نشان می‌دهند که کاربران با گرایش‌های برون‌گرایانه‌تر، واکنش‌های هیجانی شدیدتری نسبت به بازخوردهای اجتماعی نشان می‌دهند (بانگا و همکاران، ۲۰۲۴؛ امیجی و همکاران، ۲۰۲۴). از منظر نظری، افراد برون‌گرا به دلیل تمایل بالا به تعامل اجتماعی، دریافت توجه و تأیید بیرونی، بیش از دیگران به بازخوردهای اجتماعی وابسته‌اند (لی و همکاران، ۲۰۲۵). در فضای شبکه‌های اجتماعی که پذیرش اجتماعی اغلب از طریق شاخص‌هایی مانند لایک، کامنت و میزان تعامل سنجیده می‌شود، این وابستگی می‌تواند آسیب‌پذیری افراد برون‌گرا را در برابر نشانه‌های طرد افزایش دهد (لرد و همکاران، ۲۰۲۲؛ گائو و همکاران، ۲۰۲۴). بر اساس نظریه نیاز به تعلق، زمانی که نیاز فرد به ارتباط و پذیرش اجتماعی به‌طور کامل ارضا نشود، احتمال افزایش حساسیت به طرد بیشتر می‌شود (ژین و همکاران، ۲۰۲۳). از آنجا که افراد برون‌گرا نیاز بیشتری به تعامل و پذیرش اجتماعی دارند، عدم دریافت بازخورد مثبت در شبکه‌های اجتماعی می‌تواند منجر به افزایش نگرانی نسبت به طرد و واکنش‌های هیجانی شدیدتر در آنان شود (لیو و همکاران، ۲۰۲۵؛ وود و همکاران، ۲۰۲۵).

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که درون گرایی به‌طور معناداری و به شکل معکوس بر حساسیت به طرد تأثیر دارند. نتیجه مربوط به تأثیر معنادار درون‌گرایی بر حساسیت به طرد با بخشی از یافته‌های پژوهش‌های پیشین همسو است. به عنوان مثال برخی مطالعات نشان داده‌اند که تیپ‌های شخصیتی درون‌گرا و برون‌گرا در نحوه تجربه و تفسیر طرد اجتماعی تفاوت دارند و درون‌گرایی می‌تواند به‌عنوان عاملی مؤثر در کاهش یا تغییر الگوی حساسیت به طرد عمل کند (فوکسهال و همکاران، ۲۰۱۹؛ پرامکامور و همکاران، ۲۰۱۸؛ کوستار و همکاران، ۲۰۱۸). همچنین پژوهش‌هایی نشان داده‌اند که افراد درون‌گرا به دلیل سبک تعامل متفاوت، الگوی متفاوتی از واکنش به طرد اجتماعی نشان می‌دهند (میانو و همکاران، ۲۰۱۳؛ باتول و همکاران، ۲۰۲۵). از دیدگاه نظری، افراد درون‌گرا معمولاً تعاملات اجتماعی محدودتر اما انتخابی‌تری دارند و وابستگی کمتری به تأیید بیرونی و بازخوردهای اجتماعی نشان می‌دهند (لی و همکاران، ۲۰۲۵). این ویژگی می‌تواند موجب شود که درون‌گراها در مقایسه با برون‌گراها، حساسیت کمتری نسبت به نشانه‌های طرد در شبکه‌های اجتماعی تجربه کنند (لیو و همکاران، ۲۰۲۵).

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که نیازهای بنیادین روان‌شناختی تأثیر معناداری بر حساسیت به طرد ندارند. این یافته با پیشینه تحقیق ناهمسو است، زیرا تحقیقات پیشین نشان داده‌اند که نیاز به تعلق، احساس ارزشمندی و ارضای نیازهای بنیادین روان‌شناختی با حساسیت به طرد در ارتباط است (ژین و همکاران، ۲۰۲۳؛ لیو و همکاران، ۲۰۲۵؛ وود و همکاران، ۲۰۲۵؛ الامر و همکاران، ۲۰۲۲؛ گای و همکاران، ۲۰۲۲). با این حال، ممکن است تفاوت‌های نمونه، روش گردآوری داده‌ها یا ویژگی‌های فرهنگی باعث شده باشد که در پژوهش حاضر این رابطه معنادار نباشد. بر اساس نظریه‌های روان‌شناختی نیازهای بنیادین، انسان‌ها دارای نیازهای اساسی هستند که شامل نیاز به تعلق، احساس ارزشمندی، خودمختاری و برقراری ارتباطات معنادار است (ژین و همکاران، ۲۰۲۳). این نیازها نقش کلیدی در سلامت روان و رفتارهای اجتماعی دارند و معمولاً زمانی که ارضا نشوند، فرد دچار اضطراب، احساس بی‌معنایی یا حساسیت به طرد می‌شود (لیو و همکاران، ۲۰۲۵؛ وود و همکاران، ۲۰۲۵). با این حال، در پژوهش حاضر، تأثیر نیازهای بنیادین بر حساسیت به طرد معنادار نبود. این یافته می‌تواند ناشی از این باشد که افراد ممکن است با فقدان ارضای کامل نیازهای بنیادین، همچنان به دلیل عوامل دیگر (مانند مهارت‌های مقابله‌ای، تجربه‌های اجتماعی قبلی یا منابع حمایتی محیطی) بتوانند واکنش خود به طرد شدن را مدیریت کنند. به عبارت دیگر، حتی در صورت ناکافی بودن ارضای نیازهای بنیادین، تجربه طرد ممکن است تحت تأثیر عوامل محیطی و روان‌شناختی دیگر تعدیل شود و حساسیت فرد به طرد به‌طور مستقیم افزایش نیابد.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-25]

یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر محدود بودن جامعه آماری به کاربران شبکه‌های اجتماعی در استان قم بود و نمونه‌گیری نیز به روش در دسترس انجام شد، بنابراین تعمیم نتایج به سایر استان‌ها یا جمعیت‌های گسترده‌تر ممکن است محدودیت داشته باشد. همچنین، ماهیت پژوهش توصیفی–همبستگی و استفاده از پرسشنامه‌های خوداظهاری باعث می‌شود که نتایج به میزان قابل توجهی به صداقت و دقت پاسخ‌دهندگان وابسته باشد و احتمال وجود سوگیری پاسخ یا خطای خودگزارشی وجود دارد. دیگر محدودیت، حجم نمونه (۲۰۰ نفر) است که با وجود کف لازم برای مطالعات همبستگی، ممکن است توان تشخیص برخی روابط ضعیف یا پیچیده را کاهش دهد. با توجه به این محدودیت‌ها، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده از نمونه‌های بزرگ‌تر و متنوع‌تر استفاده شود و روش‌های داده‌کاوی یا ترکیب پرسشنامه با ابزارهای رفتاری و مشاهده‌ای برای کاهش سوگیری خوداظهاری به‌کار گرفته شود. همچنین، پژوهش‌های آینده می‌توانند با طراحی مطالعات طولی و آزمایشی، روابط علت و معلولی بین متغیرها را بررسی کنند. از نظر ابزار سنجش، با وجود پایایی مناسب پرسشنامه‌ها در این پژوهش، بررسی اعتبار مقیاس‌ها در نمونه‌های مختلف فرهنگی و اجتماعی نیز توصیه می‌شود تا قابلیت تعمیم نتایج افزایش یابد. این اقدام‌ها می‌توانند دقت و اعتبار یافته‌ها را در مطالعات بعدی بهبود بخشند و تصویری کامل‌تر از روابط بین حساسیت به طرد، نیازهای بنیادین روان‌شناختی و تیپ شخصیتی ارائه دهند.

منابع

بشارت، م. (۱۳۹۲). مقیاس ارضای نیازهای بنیادین روان‌شناختی: پایایی، روایی و تحلیلی عاملی. *فصلنامه اندازه گیری تربیتی*، ۴(۱۴)، ۱۴۷-۱۶۸. https://jem.atu.ac.ir/article_90.html

خوشکام، س.، بهرامی، ف.، رحمت‌الهی، ف.، و نجارپوریان، س. (۱۳۹۳). خصوصیات روان‌سنجی پرسشنامه حساسیت به طرد در دانشجویان. *پژوهش‌های روان‌شناختی*، ۱۷(۱) (پیاپی ۳۳)، ۲۴–۴۴. https://sid.ir/paper/66320/fa

دادخواه کلاشمی، ز.، اساسه، م.، وکیلی، س.، افروز، غ.، و حسن‌زاده، س. (۱۴۰۱). مدل‌سازی معادلات ساختاری رضایتمندی زوجیت و نشاط معنوی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی با نقش میانجی رفتارهای مقابله‌ای والدین نوجوانان دختر ۱۴ تا ۱۸ ساله دارای نشانگان اختلال سلوک. مجله مطالعات ناتوانی، ۱۲، ۳۹–۳۹. http://jdisabilstud.org/article-1-2772-fa.html

Alamer, A. (2022). Basic psychological needs, motivational orientations, effort, and vocabulary knowledge: A comprehensive model. Studies in Second Language Acquisition, 44(1), 164-184. https://doi.org/10.1017/S027226312100005X

Ashton, M. C., & Lee, K. (2019). Religiousness and the HEXACO personality factors and facets in a large online sample. *Journal of personality*, *87*(6), 1103-1118. https://doi.org/10.1111/jopy.12459

Bäck, E. A., Bäck, H., Fredén, A., & Gustafsson, N. (2019). A social safety net? Rejection sensitivity and political opinion sharing among young people in social media. *New Media & Society*, *21*(2), 298–316. https://doi.org/10.1177/1461444818795487

Banga, S. (2024). A study on Social Media Use, Fear of Missing Out & Social Rejection Sensitivity among Young Adults. International Journal of Interdisciplinary *Approaches in Psychology*, 2(3), 172-185. https://psychopediajournals.com/index.php/ijiap/article/view/165

Batool, I., Ishaq, G., Batool, H., & Sohail, I. (2025). Impact of Dark Triads of Personality and Rejection Sensitivity on Mental Well-Being among University Students. Pakistan Journal of Humanities and Social Sciences, 13(1), 333-343. https://doi.org/10.52131/pjhss.2025.v13i1.2720

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The" what" and" why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological inquiry*, 11(4), 227-268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01

Downey, G., & Feldman, S. I. (1996). Implications of rejection sensitivity for intimate relationships. *Journal of personality and social psychology*, *70*(6), 1327. https://doi.org/10.1002/cpp.705

Elballah, K., & Alsayed, A. (2025, January). Teachers' perceptions of rejection sensitivity in inclusive primary schools: qualitative case study. *In Frontiers in Education* (Vol. 10, p. 1511176). Frontiers Media SA. https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1511176

Foxhall, M., Hamilton-Giachritsis, C., & Button, K. (2019). The link between rejection sensitivity and borderline personality disorder: A systematic review and meta-analysis. *British Journal of Clinical Psychology*, 58(3), 289-326. https://doi.org/10.1111/bjc.12216

Frommelt, T., Fontaine, J. R., Huyghe, V. E., Greimel, E., Schulte-Körne, G., Ehring, T., ... & Platt, B. (2025). Repetitive Negative Thinking as a Pathway from Rejection Sensitivity to Poorer Mental Health: The Role of Expectancy Versus Concern. *Cognitive Therapy and Research*, 1-17. https://link.springer.com/article/10.1007/s10608-025-10611-3

Gao, S., Assink, M., Bi, C., & Chan, K. L. (2024). Child maltreatment as a risk factor for rejection sensitivity: A three-level meta-analytic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, *25*(1), 680-690. https://doi.org/10.1177/15248380231162979

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-25]

González-Cutre, D., Brugarolas-Navarro, M., Beltrán-Carrillo, V. J., & Jiménez-Loaisa, A. (2025). The frustration of novelty and basic psychological needs as predictors of maladaptive outcomes in physical education. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 30(1), 64-77. https://doi.org/10.1080/17408989.2023.2167969

Guay, F. (2022). Applying self-determination theory to education: Regulations types, psychological needs, and autonomy supporting behaviors. *Canadian Journal of School Psychology*, *37*(1), 75-92. https://doi.org/10.1177/08295735211055355

Karanci, A. N., Dirik, G., & Yorulmaz, O. (2007). [Reliability and validity studies of Turkish translation of Eysenck Personality Questionnaire Revised-Abbreviated]. *PubMed*, 18(3), 254–261. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17853980

Khowaja, S. A., Nkenyereye, L., Khuwaja, P., Al Hamadi, H., & Dev, K. (2025). Depression Detection From Social Media Posts Using Emotion Aware Encoders and Fuzzy Based Contrastive Networks. *IEEE Transactions on Fuzzy Systems*, *33*(1), 43-53. https://doi.org/10.1109/TFUZZ.2024.3461776

Koster, N., de Maat, D. A., Schreur, M., & van Aken, M. A. (2018). How borderline personality characteristics affect adolescents' life satisfaction: The role of rejection sensitivity and social relations. *European Journal of Developmental Psychology*, 15(5), 594-607. https://doi.org/10.1080/17405629.2017.1321983

Lassi, N. (2025). Extraversion and low introversion more equivalent to high introversion in depression during COVID-19. *Journal of Personality*, *93*(2), 310-319. https://doi.org/10.1111/jopy.12931

Lazarus, S. A., Southward, M. W., & Cheavens, J. S. (2016). Do borderline personality disorder features and rejection sensitivity predict social network outcomes over time? *Personality and Individual Differences*, *100*, 62–67. https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.02.032

Li, J., Fong, D. Y. T., Ho, M. M., Choi, E. P. H., Lok, K. Y. W., Lee, J. J., ... & Lin, C. C. (2025). Role of introvert and extrovert personalities in perception of COVID-19's impact, psychological state, knowledge, infection, and preparedness preferences. *BMC Public Health*, *25*(1), 1203. https://link.springer.com/article/10.1186/s12889-025-22293-3

Liu, H., Wang, Y., & Wang, H. (2025). Exploring the mediating roles of motivation and boredom in basic psychological needs and behavioural engagement in English learning: a self-determination theory perspective. *BMC psychology*, 13(1), 179. https://link.springer.com/article/10.1186/s40359-025-02524-3

Lopez, R. B., Courtney, A. L., Liang, D., Swinchoski, A., Goodson, P., & Denny, B. T. (2024). Social support and adaptive emotion regulation: Links between social network measures, emotion regulation strategy use, and health. *Emotion*, 24(1), 130. https://doi.org/10.1037/emo0001242

Lord, K. A., Liverant, G. I., Stewart, J. G., Hayes-Skelton, S. A., & Suvak, M. K. (2022). An evaluation of the construct validity of the Adult Rejection Sensitivity Questionnaire. *Psychological Assessment*, *34*(11), 1062. https://psycnet.apa.org/buy/2022-96608-001

Lyu, M., Xiong, Y., Wang, H., Yang, L., Chen, J., & Ren, P. (2025). Why rejection sensitivity leads to adolescents' loneliness: Differential exposure, reactivity, and exposure-reactivity models. *Journal of Adolescence*, 97(1), 137-147. https://doi.org/10.1002/jad.12405

McAlister, A. L., Perry, C. L., & Parcel, G. S. (2008). How individuals, environments, and health behaviors interact: Social cognitive theory. In K. Glanz, B. K. Rimer, & K. Viswanath (Eds.), *Health behavior and health education: Theory, research, and practice* (4th ed., pp. 169–188). Jossey-Bass/Wiley. https://psycnet.apa.org/record/2008-17146-008

Miano, A., Fertuck, E. A., Arntz, A., & Stanley, B. (2013). Rejection sensitivity is a mediator between borderline personality disorder features and facial trust appraisal. *Journal of personality disorders*, 27(4), 442-456. https://doi.org/10.1521/pedi_2013_27_09

Omeje, F. O., & Nwosu, K. C. (2024). Social Media Rejection Sensitivity: Impact of Undergraduate Students Socio-Demographic Variables. *Journal of Guidance and Counselling Studies*, 8(2), 78-91. https://journals.unizik.edu.ng/jgcs/fr/article/view/4621

Pilatti, G. R., Pinheiro, F. L., & Montini, A. A. (2024). Systematic literature review on gig economy: Power dynamics, worker autonomy, and the role of social networks. *Administrative Sciences*, *14*(10), 267. https://doi.org/10.3390/admsci14100267

Premkumar, P., Onwumere, J., Betts, L., Kibowski, F., & Kuipers, E. (2018). Schizotypal traits and their relation to rejection sensitivity in the general population: Their mediation by quality of life, *agreeableness and neuroticism. Psychiatry research*, 267, 201-209. https://doi.org/10.1016/j.psychres.2018.06.002

Shan, H., Ishak, Z., & Li, J. (2021, July). Rejection sensitivity and psychological capital as the mediators between attachment styles on social networking sites addiction. *In Frontiers in Education* (Vol. 6, p. 586485). Frontiers Media SA. https://doi.org/10.3389/feduc.2021.586485

Topino, E., Griffiths, M. D., & Gori, A. (2025). A Compulsive Search for Love Online: A Path Analysis Model of Adult Anxious Attachment, Rejection Sensitivity, and Problematic Dating App Use. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-18. https://link.springer.com/article/10.1007/s11469-025-01487-1

Wang, J., Wang, N., Liu, Y., & Zhou, Z. (2025). Experiential avoidance, depression, and difficulty identifying emotions in social network site addiction among Chinese university students: a moderated mediation model. *Behaviour & Information Technology*, 1-14. https://doi.org/10.1080/0144929X.2025.2455406

Wood, N. R., & Hales, A. H. (2025). Basic Psychological Needs and Extremism: Understanding Theories Through Meta-Analysis. Terrorism and Political Violence, 37(6), 769-795. https://doi.org/10.1080/09546553.2024.2373334

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-25]